

MĚSTKÝ ÚŘAD BÍLOVEC

Odbor kancelář starosty

Oddělení životního prostředí

a územního plánování

17. listopadu 411

743 01 Bílovec

VÁŠ DOPIS ZN.:

ZE DNE:

Č.j.: MBC/7406/24/ŽP/Fab 293/2024

VYŘIZUJE: Bc. Pavel Fabián

TEL.: 556414217

FAX: 556414205

E-MAIL: pavel.fabian@bilovec.cz

Dle rozdělovníku

DATUM: 04.03.2024

Vydání závazného stanoviska podle § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči k akci „Restaurování pískovcového kříže před kostelem Všech svatých ve Studénce - Butovicích, pozemek par. č. 4/1 v k. ú. Butovice“.

Rozhodnutí

Městský úřad Bílovec, odbor sekretariát starosty, oddělení životního prostředí a územního plánování jako věcně a místně příslušný orgán státní památkové péče podle § 29 odst. 2 písm. b) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 20/1987 Sb.) a jako místně příslušný správní orgán podle § 10 a § 11 odst.1 písmeno b), zákona č.500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 500/2004 Sb.) na základě odborného písemného vyjádření Národního památkového ústavu, územní odborné pracoviště v Ostravě ze dne 5.2.2024 č.j.: NPÚ-381/3357/2024

rozhodl

o vydání závazného stanoviska ve smyslu § 14 odst. 1, 3 zákona č. 20/1987 Sb., k restaurování pískovcového kříže před kostelem Všech svatých ve Studénce - Butovicích, pozemek par. č. 4/1 v k. ú. Butovice, na základě předložené žádosti takto:

Zamýšlené restaurování pískovcového kříže před kostelem Všech svatých ve Studénce - Butovicích, pozemek par. č. 4/1 v k. ú. Butovice na základě předloženého restaurátorského záměru „Pískovcový jetelový kříž s plastických korpusem Krista před filiálním kostelem Všech svatých ve Studénce-Butovicích“, vypracovaného Martinem Bockem, restaurátorem a reprodukcčním sochařem, IČ: 47197374, Vendryně 1094, 739 94 Vendryně, datum: 23.12.2023, dle které by mělo dojít k následujícím pracem. Po vyhodnocení restaurátorského průzkumu dojde k demontáži kříže, transferu jednotlivých částí do ateliéru, čištění (tlakovou vodou, mechanicky jemnými dláty a skalpely a dočištění rotačním mikrotryskáním s velmi šetrnými abrazivy), neutralizaci povrchu (odsolovací zábal, neutralizace napouštěním slabým roztokem vápenné vody), konsolidaci kamenného materiálu (zpevňovače na bázi organokřemičitanů Remers v několika řadách, injektaž větších defektů minerálními plnivými s akrylátovou pryskyřicí Paraloid B72), doplnění chybějících částí umělým kamenným materiálem (na všech architektonických částech-plochy hrany prvky přímo popř. s použitím

nekorodujících armatury) nebo pomocí filuňků), barevnému sjednocení (formou lazurní retuše se ctěním skutečné barevnosti jednotlivých částí), závěrečné povrchové úpravě (hydrofobizace na bázi organokřemičitanů) a obnově kovových prvků (pasivace, základový a vrchní nátěr v kovářské černi a plastické doplnění práškovým stříbrem). Kříž bude sesazen na nově vybudovaný betonový základ zhotovený do nezámrzné hloubky. Realizace výše uvedených požadovaných prací na předmětném objektu, který je kulturní památkou, evidovanou v Ústředním seznamu kulturních památek, pod r.č. 47131/8-1685, **je přípustná za dodržení následujících podmínek:**

1. Před započítím restaurátorského zásahu budou předloženy výsledky restaurátorského průzkumu pro odsouhlasení provedených zkoušek čištění.
2. Na základě nalezených fragmentů polychromií a nátěrů bude rozhodnuto o konečné povrchové úpravě kříže.
3. Bude zváženo ponechání jednotlivých kotev a konzol po jejich vyjmutí a případně provedena jejich výměna za nerezové – v tom případě bez povrchové úpravy, popř. v barvě obnovené barevnosti dle výsledků restaurátorského průzkumu.

Účastníci řízení podle § 27 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb.:

1. Město Studénka, Nám. Republiky 762, 742 13 Studénka, IČ: 00298441

Odůvodnění:

Žadatel – Město Studénka, Nám. Republiky 762, 742 13 Studénka, IČ: 00298441- požádal dne 8.1.2024 orgán státní památkové péče Městského úřadu Bílovec, odbor sekretariát starosty, oddělení životního prostředí a územního plánování o vydání závazného stanoviska k restaurování pískovcového kříže před kostelem Všech svatých ve Studénce - Butovicích, pozemek par. č. 4/1 v k. ú. Butovice. Dle předložené žádosti s restaurátorským záměrem „Pískovcový jetelový kříž s plastickým korpusem Krista, před filiálním kostelem Všech svatých ve Studénce-Butovicích“, vypracovaného Martinem Bockem, restaurátorem a reprodukčním sochařem, IČ: 47197374, Vendryně 1094, 739 94 Vendryně, datum: 23.12.2023, kde je popsán navržený způsob restaurátorských prací v několika krocích:

- a) Vyhodnocení restaurátorského průzkumu
- b) Demontáž a zpětná montáž kříže
- c) Čištění
- d) Neutralizace povrchu
- e) Konsolidace kamenného materiálu
- f) Doplnění chybějících částí
- g) Barevné sjednocení
- h) Závěrečná povrchová úprava
- i) Kovové prvky

Konkrétněji, na základě navrženého postupu restaurátorských prací v jednotlivých bodech:

- a) Vyhodnocení restaurátorského průzkumu
„...Před započítím restaurátorských prací bude proveden detailní vizuální

restaurátorský průzkum s podrobnou fotodokumentací.

Pro optimální průběh jednotlivých restaurátorských kroků budou po zjištění stavu kamene a zbytků povrchových úprav odzkoušeny různé typy konzervačních materiálů a restaurátorských postupů. Následně budou vybrány nejvhodnější prostředky pro daný materiál. Zkoušky budou zejména zaměřeny na postupy čištění, snímání zčernalých síranových krust a ulpělých prachových depozitů...“.

b) Demontáž a zpětná montáž kříže

„...Statically narušený kříž je nutno demontovat. Jednotlivé díly budou převezeny do ateliéru restaurátora. Současný zhutněný základ bude rozebrán, na jeho místě bude vytvořen nový betonový základ zasahující do nezamrznutelné hloubky. Na tento nově zbudovaný základ budou zpětně sesazeny dle původní návaznosti jednotlivé díly kříže. Jednotlivé části kříže budou kotveny na čepy z nerezové oceli...“.

c) Čištění

„...Cílem čištění není absolutní dočištění památky, ale pouze snímání od rušivých nečistot, mikrovegetace a kámen ohrožujících zčernalých krust (převážně v místech dešťových stínů), uzavírajících difúzní póry porézního kamene a s tím související degradační proces pojivových složek kamene. Současně jsou ponechávány drobné defekty, jako přirozený stav stárnutí památky. Čištění památky probíhá ve třech fázích: Silně znečištěné povrchy kamene budou v první fázi očištěny tlakovou vodou s regulací tlaku na trysce. V této první fázi bude povrch kamene očištěn od nepříznivě působící mikrovegetace (mechů, zrněnek a usazených zčernalých prachových depozitů). (Akemi antigen + preventivní biocidní prostředek Porosan). Mocné síranové krusty, budou snímány mechanicky, pomocí jemných dlát a skalpelů (případně může být použito naměkčovacích prostředků). Dále pak bude odstraněno či potlačeno znečištění vpitými prachovými nečistotami a rezidui zbytků tmavých síranových krust ve struktuře materiálu rušící celkové estetické vyznění díla s jeho detaily. Dočištění povrchu bude prováděno metodou rotačního mikrotryskání pomocí velmi šetrných abraziv - jemně mletých korundů. Tato metoda umožní velmi citlivé dočištění povrchu kamene bez jakéhokoliv nežádoucího poškození. Finálně jsou snímány dožívající druhotné vysrávky a uvolněné výplně spár...“.

d) Neutralizace povrchu

„...Na kříži a na nástavci bude proveden odsolovací zábal, ... v místech, kde docházelo k vysrážení solí u povrchu nebo v místech, kde dochází k tvorbě rezavých skvrn. Tato místa budou důsledně oplachována aerosolem destilované vody (atomizovanou vodou), čímž dojde k postupnému odmyvání zasolených partií. Závěrem bude provedena neutralizace kyselého prostředí materiálu napouštěním povrchu slabým roztokem vápenné vody...“.

e) Konsolidace kamenného materiálu

„...V první fázi bude provedeno opakované napuštění kamene prostředkem na bázi organokřemičitanů (na bázi esterů kyseliny křemičité), který zpevní jeho strukturu a zamezí do budoucna jejímu rozpadu, trhliny a praskliny v materiálu budou injektovány pomocí zahuštěných organokřemičitých zpevňovačů s rozptýlenými minerálními plnivými (křemičitá moučka). Ke konsolidaci bude použito prostředků s postupně se zvyšující koncentrací (podle množství vylučovaného gelu). Větší defekty (praskliny, trhliny) na podstavci a soklu a zejména četné dutiny, které se nacházejí pod uvolněnými tenkými vrstvami kamene s vyplaveným pojivem budou injektovány minerálními plnivými zahuštěnou akrylátovou pryskyřicí Paraloid B72, a to v několika po sobě jdoucích krocích, podle hustoty konsolidačního prostředku, od nejřidšího po nejhustější s přídavkem křemičité moučky a anorganických pigmentů...“.

f) Doplnění chybějících částí

„...Bude provedeno doplnění chybějících částí a to na všech architektonických prvcích a jejich plochy rohy hrany profilace. Umělý kamenný materiál bude nanášen přímo, na silně exponovaných místech na armatury z nekorodujícího materiálu. Tyto armatury budou použity na doplnění defektů na profilaci římsy, na rozích. Doplnění bude prováděno v umělém kamenném materiálu respektujícím strukturu, složení a barevnost originálu kamene. Všechny směsi umělého kamenného materiálu budou ještě lokálně přibarvovány anorganickými, na světle stálými pigmenty podle okolní barevnosti. Umělý kámen bude tvořen minerální směsí s regulovatelnou tvrdostí a dalšími vlastnostmi nepoškozující originální hmotu podkladu. Větší defekty budou doplněny formou vsuvek - filuňků... Nanosené doplňky budou po nanesení a vytvrnutí povrchově opracovány do požadovaného tvaru a struktury. Menší opotřebení vzniklé působením času a tvořící jistou patinu bude ponecháno nedoplněno, jako přirozená součást stárnutí památky...“.

g) Barevné sjednocení

„...Nejprve budou barevně sjednocena místa doplněná umělým kamenným materiálem, následně pak místa, jež by rušila estetické vnímání díla. Barevná retuš má průběh lazurní retuše, tedy postupného zjemňování daných míst velmi subtilní barevnou vrstvou, ne tedy přímým překrytím. Bude vycházeno ze stavu barevnosti materiálu konkrétních partií kamene, tedy i z jeho rozličnosti, není v žádném případě preferováno sjednocení povrchu památky jednotícím „nátěrem“. Výchozím stavem před samotným patinováním je barevnost jednotlivých částí kamene (římsy, podstavce, soklu) po očištění od nečistot. Převažujícím tónem je okrovo béžová barevnost, místy přecházející v partie zbarvené do šeda a do rezava (vyšší obsah železitých příměsí v hornině). Každopádně je barevnost jednotlivých částí interpretována dle jejich skutečné barevnosti i s ponecháním mírných reziduí nečistot, které nebylo možné úplně dočistit...“.

h) Závěrečná povrchová úprava

„...Celý povrch všech architektonických částí bude opatřen ochranným nátěrem hydrofobizačního prostředku na bázi organokřemičitanů. Kovové prvky budou ošetřeny nátěrem v odstínu kovářské černi a plasticky doplněny práškovým stříbrem...“.

i) Kovové prvky

„...Nejprve budou povrchy kovaných kovových prvků...šetrně očištěny abrazivní metodou, ...pak... budou plošně pasivovány (povrchové ošetření kovu na jehož povrchu se vytvoří vrstva oxidu, která zabraňuje dalšímu průběhu reakce korozivního procesu). Následně budou povrchy natřeny kvalitní základovou barvou. Finálně jsou povrchy natřeny černou barvou v odstínu kovářské černi...“.

Vlastníkem objektu je Město Studénka, Nám. Republiky 762, 742 13 Studénka, IČ: 00298441.

Objekt je kulturní památkou evidovanou v Ústředním seznamu kulturních památek pod rejstříkovým číslem 47131/8-1685. Předložený záměr byl předběžně konzultována s orgány státní památkové péče.

V rámci správního řízení ve věci vydání závazného stanoviska podle § 14 odst.1, 3 zákona č.20/1987 Sb. byl dne 11.1.2024 pod č.j.: MBC/1197/24/ŽP/Fab 293/2024 vyzván Národní památkový ústav, územní pracoviště v Ostravě k vydání písemného vyjádření dle § 14 odst.6., zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, k předmětnému zásahu do kulturní památky. Toto vyjádření bylo odborem sekretariát starosty, oddělení životního prostředí a územního plánování Městského úřadu Bílovec doručeno dne 7.2.2024 s tím, že navrhované realizace –

restaurování pískovcového kříže před kostelem Všech svatých ve Studénce-Butovicích, pozemek parc. č. 4/1 v k. ú. Butovice, dle předloženého restaurátorského záměru, neovlivní negativně kulturněhistorické hodnoty předmětného objektu v případě dodržení uvedených podmínek.

Zmiňovaným objektem je kamenný kříž, který je původní součástí areálu kostela Všech svatých ve Studénce-Butovicích. Kříž je vystavěn ve svahu, na ztuhlém podloží, pravděpodobně tvořeném skládanými plochými kameny, loženými zřejmě do vápenné malty. Podnož, tvořená třemi úrovněmi schodišťových stupňů kříže, je z velké části utopená v terénu. Na horní obvodový článek stupně navazuje spodní část trnože, doplněný profilací a tvarovou sinou. Čelní pohledová strana trnože je v plochém zrcadle doplněna textem ve fragmentárním stavu. Na tuto trnož navazuje hranolový sokl, po stranách doplněný volutovými křídly, s plastickým rostlinným motivem v horní části. Čelní pohledová strana soklu překrývá neoriginální kovová tabulka s malovaným textem, která zřejmě překrývá původní text, patrný je i fragment odstínování, připomínající tvarem předchozí osazení plochého reliéfu. Mezi hranolovým soklem a římsou je vsazena kovová kovaná konzole. Horní část soklu zakončuje přesazená profilovaná římsa, z níž vychází hranolový nástavec. Na vyvýšený nástavec navazuje dřík kříže, který se směrem nahoru zužuje. Přední strana je doplněna přidruženým kanelováním a plochým reliéfem s rostlinným festonem. Dřík kříže je skládaný, kotvený kovovými kotvami. Břevna jetelového kříže jsou ukončena trojlistou kytkou. Plastický korpus Krista je tvořen plastickým reliéfem, stejně jako titul I.N.R.I.

Požadovaný záměr je v souladu s článkem 11 Úmluvy o ochraně architektonického dědictví Evropy, která zavazuje každou ze smluvních stran, při respektování architektonického a historického charakteru dědictví, podporovat využívání chráněných statků s ohledem na potřeby současného života.

Jedná se o lokální kamenickou práci, odrážející pozdně barokní klasicismus. Památkovou podstatou kříže je nejen jeho celek, kamenné součásti, fragmenty vrstev nátěrů a polychromie ale i jeho umístění v rámci areálu kostela.

Jak již bylo uvedeno, v daném případě se jedná o zásah do nemovité kulturní památky evidované v Ústředním seznamu kulturních památek pod r. č. 47131/8-1685.

Z pohledu požadované úpravy lze konstatovat, že k chráněným hodnotám předmětné kulturní památky patří především architektonické řešení objektu, hmota a půdorys, dispoziční řešení, dochované historické konstrukce, použité dobové technologie, autenticita kulturní památky, vizuální působení objektu a architektonické ztvárnění vzhledu objektu, včetně tradičního materiálového provedení a zpracování architektonických i konstrukčních detailů.

S ohledem na všechny tyto hodnoty a s přihlédnutím a vyhodnocením písemného vyjádření odborné organizace, se kterým se orgán státní památkové péče plně ztotožňuje, bylo rozhodnuto, jak je uvedeno ve výrokové části rozhodnutí.

Odborná organizace ve svém vyjádření uvedla, že: „...na základě prostudování předložených podkladů a znalosti situace konstatuje, že zamýšlené práce **budou v souladu se zájmem ochrany výše uvedených kulturněhistorických hodnot za těchto podmínek:**

- 1) Před započatím restaurátorského zásahu budou předloženy výsledky restaurátorského průzkumu pro odsouhlasení provedených zkoušek čištění
- 2) Na základě nalezených fragmentů polychromií a nátěrů bude rozhodnuto o konečné povrchové úpravě kříže

- 3) *Bude zváženo ponechání jednotlivých kotev a konzol po jejich vyjmutí a případně provedena jejich výměna za nerezové – v tom případě bez povrchové úpravy popř. v barvě obnovené barevnosti dle výsledků restaurátorského průzkumu*

Zdůvodnění:

- 1) *Záměry jsou zpracovány na základě důkladného vizuálního průzkumu na místě samém. V záměru je obsaženo vše potřebné pro zvládnutí potřebného zásahu, navrženy jsou obvyklé restaurátorské postupy i materiály a jako s takovými se s nimi lze ztotožnit. Pro samotný zdárný průběh restaurování je však nutné provádějícím restaurátorem provést doplňující průzkum pro stanovení definitivní podoby povrchu kříže po restaurování, popř. zlacení atd.*
- 2) *V hloubkách modelace jsou zlomky původního barevného pojednání kříže, je proto nutné přistoupit k detailnímu průzkumu a stanovení konečné podoby kříže*
- 3) *Některé kotvy (především ve schodišti) jsou tvarově deformovány a je tedy otázkou zda ještě mohou plnit dobře svou funkci. V rámci rozebrání celku bude možné zhodnotit stav jednotlivých kotev, a konzol jež drží celek kříže pohromadě a mohou být i příčinou dnešního havarijního stavu kříže. Nerezové prvky v hloubi kamene nekorodují a nedochází tak k trhání kamene a jeho destrukci, je proto vhodné nahradit korodující železné prvky za bezpečnější prvky ve stejném tvaru a funkci...“.*

Vzhledem k tomu, že se jedná o odborné vyjádření s antecedencemi ke specifickým odborným pracem, orgán státní památkové péče do něj nijak nenasahoval a aplikoval je přímo jako podmínky v rozhodnutí ve věci samé.

Orgán státní památkové péče s tímto vyjádřením souhlasí, neboť při pracech na kulturních památkách je z hlediska památkové péče potřeba vždy postupovat velice obezřetně a citlivě a neupřednostňovat praktické hledisko před estetickým, z důvodu nutnosti zachování autenticity daného objektu, a tím i prostředí ve kterém se nachází. V předloženém restaurátorském záměru, zpracovaném osobou s potřebným povolením a odbornou kvalifikací dle § 14a a 14b zákona č. 20/1987 Sb., je navrhován obvyklý postup a proces restaurování, který je však pro zdárnou realizaci nutno ještě doplnit.

Tato skutečnost je ze strany odborné organizace i orgánu státní památkové péče, vzhledem k povaze objektu považována za nezbytnou a zcela zásadní. Proto orgán státní památkové péče po posouzení a vyhodnocení stanovil podmínky, za nichž by byla realizace v souladu se zájmy státní památkové péče, tedy přípustnou.

V daném případě se jedná o realizaci obnovy restaurování kulturní památky lokální kamenické práce.

ad 1, 2) Jak již bylo výše uvedeno, pro zdárný průběh restaurování a následného stanovení definitivní výsledné podoby povrchu objektu po restaurování, je nutno provést doplňující průzkum. O finálním barevném pojednání kříže bude rozhodnuto na základě nalezených zbytků polychromií.

ad 3) Vzhledem ke stavu jednotlivých kotev a konzol (deformace, koroze) bude posouzena jejich funkčnost individuálně popř. bude rozhodnuto o jejich náhradě za nové, ve stejném tvaru a funkci.

Všechny výše stanovené podmínky jsou vzhledem k povaze objektu (kulturní památka) neoddiskutovatelné.

Orgán státní památkové péče upozorňuje na povinnosti, vyplývající z § 29 odst. 2. písm. g) zákona č. 20/1987 Sb., zabezpečování dozoru při obnově kulturních památek. Z tohoto důvodu doporučuje v průběhu realizace prací svolávat pravidelné kontrolní dny za účasti zástupců státní památkové péče.

Dále orgán státní památkové péče připomíná, že obnovu kulturních památek a jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, může dle ustanovení § 14. odst. 8 zákona 20/1987 Sb. provádět pouze restaurátor s příslušným povolením MK ČR.

Vhodným a citlivým přístupem erudované firmy, vycházející při realizaci požadovaných prací na dané kulturní památce z předmětného závazného stanoviska nedojde ke znehodnocení předmětné kulturní památky, a i nadále bude umožněno její bezproblémové využívání a zachování pro budoucí generace.

Poučení účastníků řízení.

Proti tomuto rozhodnutí může účastník řízení podle ustanovení § 81 odst. 1 a § 83 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. podat odvolání, a to ve lhůtě 15 dnů ode dne jeho doručení, a to ke Krajskému úřadu Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě, odboru kultury a památkové péče, podáním učiněným u Městského úřadu Bílovec, odboru sekretariát starosty, oddělení životního prostředí a územního plánování (§ 86 odst.1 zákona č. 500/2004 Sb.). Odvolání se podává v počtu 1 kusů stejnopisů. Nepodá-li účastník potřebný počet stejnopisů, vyhotoví je na jeho náklady Městský úřad Bílovec. Podané odvolání má v souladu s ustanovením § 85 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. odkladný účinek. Odvolání jen proti odůvodnění rozhodnutí je nepřijatelné.

Bc. Pavel Fabián

referent oddělení životního prostředí
a územního plánování

Rozdělovník:

Účastníci řízení:

1. Město Studénka, Nám. Republiky 762, 742 13 Studénka

Dále obdrží:

2. Národní památkový ústav, územní pracoviště v Ostravě, Odboje 1941, 702 00 Ostrava
3. spis